

AR 2002

dcum.

Årsberetning for Dansk Center for Undervisningsmiljø
(DCUM), redaktionen afsluttet den 15. december 2002.

Udgiver:

Dansk Center for Undervisningsmiljø

Ansvarshavende redaktør:

Centerleder Ole Juhl

Redaktion og tekster:

Informationsmedarbejder Kit Krogh-Christensen i
samarbejde med centrets ansatte

Grafik og layout: Sølberg Corporate

Tryk: Djurs Gruppen A/S

Foto: Forside, side 9 og 10-11 Ulrik Tofte Olesen, U-lab.
Centrets ansatte

Tegning s. 17: Jens 'Julius' Hansen

Oplag: 8000

ISBN-nr: 87-989289-0-2.

dcum.

Dansk Center for Undervisningsmiljø • Danish Centre of Educational Environment
www.dcum.dk • dcum@dcum.dk • tlf. +45 722 654 00 • fax +45 722 654 01
Postbox 2077 • Blommevej 40 • DK - 8900 Randers

År 2002

Dansk Center for Undervisningsmiljø

Indholdsfortegnelse

Vigtig periode for undervisningsmiljøet, af formand Jes Lunde	4
Få skoler og uddannelsesinstitutioner laver undervisningsmiljøvurderinger	6
DCUM foreslår massiv indsats mod mobning	8
Den svære æstetik	10
De første skridt mod en bedre skole	12
DCUM satser på nettet	16
Udgivelser	18
En festlig indvielse	19
DCUM kom godt fra start, af centerleder Ole Juhl	20
Lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø	22
Vedtægter for DCUM	23

Vigtig periode for undervisningsmiljøet

- Af bestyrelsesformand Jes Lunde.

Viden er Danmarks vigtigste råstof – og derfor er det selvfølgelig helt centralt, at de mange hundredetusinde børn, unge og voksne, der hvert år deltager i undervisning, får et godt udbytte af den og en god oplevelse af de mange timer, de tilbringer på skoler, gymnasier, universiteter m.v.

Det var – kort fortalt – baggrunden for, at Folketinget i 2001 vedtog en helt ny lov om undervisningsmiljø. Heri slås det fast, at elever og studerende overalt i undervisningssystemet har krav på en hverdag, hvor det æstetiske, det psykiske og det fysiske undervisningsmiljø er i orden.

Loven trådte i kraft 1. august 2001 – og det primære ansvar for at få den ført ud i livet ligger ude på undervisningsinstitutionerne og hos de, der udbyder undervisningen. Men for at understøtte processen, for at kvalificere arbejdet og for at sørge for fælles erfaringsopsamling er Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) blevet etableret.

DCUM åbnede i foråret 2002 – da det stod klart, at den nye regering i sin revision af finansloven havde besluttet sig for at fastholde og videreføre indsatsen for at styrke undervisningsmiljøet.

DCUM er nu godt i gang med et vigtigt, vidtfavnende og spændende arbejde, der berører mange menneskers dagligdag. Blandt centrets vigtigste opgaver er indsamling, systematisering og formidling af viden om undervisningsmiljø. Desuden bidrager centret til dannelse af netværk og vidensdeling, blandt andet ved hjælp af seminarer, temadage og konferencer. Endelig rådgiver og vejleder centrets medarbejdere alle interesserede, der henvender sig – skriftligt såvel som telefonisk.

En central del af undervisningsmiljøloven er kravet om, at alle skoler og uddannelsesinstitutioner skal udarbejde undervisningsmiljøvurderinger (UMV'er), altså kortlægge elever og studerendes trivsel og på det grundlag efterfølgende forbedre undervisningsmiljøet.

På centret var vi fra starten på det rene med, at det ville tage tid, inden dette lovkrav var opfyldt overalt. I efteråret 2002 offentliggjorde

DCUM en undersøgelse, der viste, at omtrent hver tiende skole eller uddannelsesinstitution havde lavet en sådan vurdering eller var i gang med det. Det giver indtryk af en noget langsom start, men det er i realiteten slet ikke så lidt, at over 400 skoler og uddannelsesinstitutioner havde udført eller var i gang med at udføre en opgave, der var ny for alle. Dertil kommer, at en stor del af de skoler, der ikke var i gang med arbejdet, havde planer om at sætte gang i udviklingen og overvejede, hvordan de skulle gribe opgaven an.

DCUM har brugt en stor del af de første måneder i sin eksistens på at fremstille materiale, der kan hjælpe skolerne med UMV-arbejdet. I sommeren 2002 fik samtlige 4078 skoler og uddannelsesinstitutioner, der er omfattet af loven, tilsendt centrets vejledning til udarbejdelse af UMV'er. I december 2002 barslede centret med komplette spørgeskemaer, som skoler og uddannelsesinstitutioner gratis kan hente på centrets hjemmeside og bruge til at sætte UMV-arbejdet i gang lokalt. Centret har samtidigt et tilbud om bearbejdning af materialet, som du kan læse mere om på centrets hjemmeside.

DCUM's bestyrelse:

Jes Lunde, bestyrelsesformand
Udpeget af undervisningsministeren

Annie Bie Hansen
Danske Elevers Organisation

Annie Pedersen
Studierådet for ingeniørstuderende

Else Købstrup
Kommunernes Landsforening

Henrik Billehøj
Danmarks Lærerforening, Danske Undervisningsorganisationers Samråd, Branchearbejds-
miljørådet for Undervisning og Forskning

Karen Juul Sørensen
København & Frederiksberg Kommuner

Krista Valstorp
Gymnasieelevernes Landsorganisation

Lissi Møller Kristensen
Amtsrådsforeningen

Marianne Stokholm
Rektorkollegiet ved de lange videregående ud-
dannelser

Mogens Poulsen
Skole og Samfund

Palle Jørgensen
Danske Studerendes Fællesråd

Per Kristensen
Frie grundskolers Fællesråd

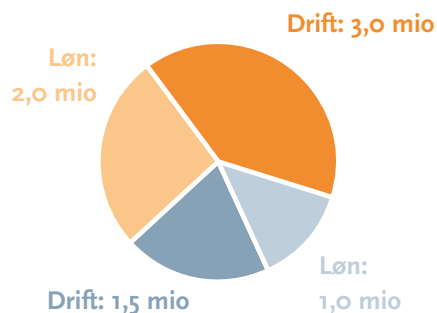
Søren Vang Rasmussen
Lærer- og Pædagogseminariernes Rektorfor-
samling

Tommy Nielsen
Erhvervsskolernes Elevorganisation

Ulla Groth
Handelsskoler, Tekniske Skoler og Landbrugs-
skoler

DCUM oplever en stadigt voksende opmærksomhed og interesse for at arbejde med undervisningsmiljøet. Nu er det jordnære og praktiske værktøj, som det enkelte uddannelsessted har brug for, på plads – og dermed er der god grund til at have store forventninger til år 2003 som året, hvor undervisningsmiljøet kommer tydeligt på dagsordenen rundt omkring i den danske uddannelsesverden.

God fornøjelse med DCUM's årsberetning.

Budget 2002.

Fast budget: 5 mio

Overført fra 2001: 2,5 mio

Få skoler og uddannelsesinstitutioner laver undervisningsmiljøvurderinger

Kun få ud af de 4078 skoler og uddannelsesinstitutioner, der er omfattet af undervisningsmiljøloven, var i september 2002 gået i gang med at udarbejde de lovpligtige undervisningsmiljøvurderinger og vælge undervisningsmiljørepræsentanter blandt elever og studerende.

Det viste en undersøgelse, DCUM lavede i efteråret.

Undersøgelsen omfattede både skoler og uddannelsesinstitutioner og deres »ejere«, altså kommuner, amter og ministerier. Alle modtog de i efteråret et spørgeskema med spørgsmål om, hvor langt de var kommet med undervisningsmiljøarbejdet.

67 procent af skoler og uddannelsesinstitutioner besvarede skemaerne, og 70 procent af kommuner, amter og ministerier gjorde det samme, og besvarelserne viste, at godt og vel hver tiende skole og uddannelsesinstitution var i gang eller var færdige med undervisningsmiljøvurderingerne, mens der var valgt undervisningsmiljørepræsentanter på hvert fjerde uddannelsessted.

Udarbejdelsen af undervisningsmiljøvurderinger er en central del af loven om undervisningsmiljø. Disse vurderinger er grundlaget for en bedre indsats på området, fordi de kortlæg-

ger elevernes og de studerendes synspunkter og holdninger og synliggør, hvor der skal sættes ind. Derfor var det ikke et tilfredsstillende resultat, at så relativt få skoler og uddannelsessteder var i gang med opgaven.

Der viste sig altså at være lang vej endnu, før undervisningsmiljøet rundt omkring på skoler og uddannelsesinstitutioner i landet var kortlagt, og derfor prioriterede DCUM, dengang som nu, arbejdet med at hjælpe skoler og uddannelsesinstitutioner med den nye opgave højt.

Arbejdet med undervisningsmiljøvurderinger er delt op i fire faser: Den første er selve kortlægningsfasen – altså den fase, hvor den enkelte skole skal finde ud af, hvad der er godt, og hvad der er skidt i undervisningsmiljøet set med elevernes/de studerendes øjne. Fase to handler om at gå dybere ind i de problemområder, der blev afdækket i fase et, for at finde ud af hvad der er årsagen til problemerne og komme med forslag til, hvordan de kan løses. Det kan for eksempel gøres ved at danne fokusgrupper blandt eleverne og lade dem besvare mere indgående spørgsmål om de afdækkede problemer.

I fase tre udarbejder man en handlingsplan, der skitserer hvordan og i hvilken rækkefølge de enkelte problemer skal løses, alt efter hvilke

problemer, der vejer tungest. Og i fase fire tilrettelægges man, hvordan UMV'en skal følges op.

I efteråret gav flere skoler over for DCUM udtryk for usikkerhed over for den nye opgave, og mange vidste ikke, hvordan de burde gribe opgaven an. I september udsendte DCUM derfor det første værktøj til at løse opgaven med i form af en vejledning, som sikkerhedsgrupperne på de enkelte uddannelsessteder kunne – og kan – bruge i forbindelse med arbejdet.

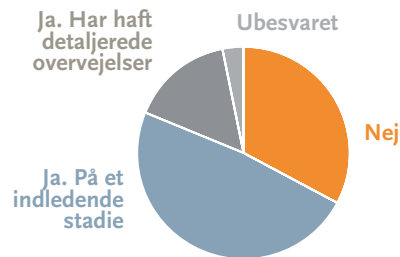
Vejledningen hjalp mange i gang med arbejdet, ligesom andre var gået i gang ved eget initiativ og ved hjælp af egne metoder. Meget tydede dog på, at behovet for hjælp var endnu større. Derfor udgav DCUM i slutningen af december tre spørgeskemaer, som uddannelsesstederne kan bede elever og studerende om at besvare for så på den måde at kortlægge, hvordan de oplever undervisningsmiljøet.

Spørgeskemaerne er gratis tilgængelige på www.dcum.dk, hvor alle kan downloade dem. De tre skemaer sætter fokus på de samme emner, men de er udarbejdet med forskellige målgrupper for øje: grundskoler, ungdomsuddannelser og voksen- og videregående uddannelser.

DCUM anbefaler opstramning

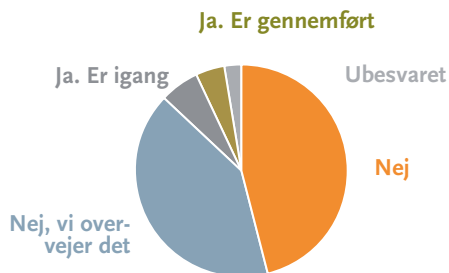
Skemaerne er altså gratis og kan bruges af alle. Men hvis skoler eller uddannelsesinstitutioner er interesseret, kan de lade DCUM indsamle svarene på spørgeskemaerne og lave en rapport. Denne service kan DCUM dog ikke tilbyde gratis, eftersom dataindsamling og analyse af data er tidskrævende og desuden kræver dyre IT-redskaber. Derfor har centret gjort denne ydelse til en indtægtsdækket virksomhed. Læs mere om det på www.dcum.dk.

Besvarelse fra kommuner, amter og ministerier

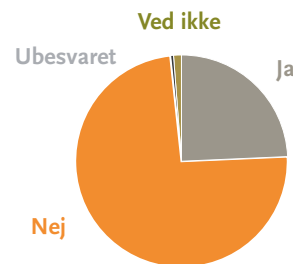

Har I overvejet hvordan I vil implementere Undervisningsmiljøloven på jeres skoler/uddannelsessteder?

Besvarelser fra skoler og uddannelsesinstitutioner

Har I foretaget en Undervisningsmiljøvurdering som beskrevet i loven?

Har I valgt undervisningsmiljørepræsentanter på jeres skole/uddannelsessted?

Efter DCUM's mening er det vigtigt at spille på flere strenge i arbejdet for at sætte skub i udviklingen med undervisningsmiljøvurderinger. Det er ikke nok, at DCUM stiller redskaber til rådighed for skoler og uddannelsessteder, som de kan bruge til arbejdet.

Derfor anbefaler DCUM, at man gør skolers og uddannelsesinstitutioners indsats på området mere synlig, så UMV-arbejdet omtales i revision og virksomhedsplaner. Dette sker allerede på de frie grundskoler, hvor den nyeste bekendtgørelse kræver, at revisor i forbindelse med revisionen skal undersøge, om skolen har udarbejdet undervisningsmiljøvurdering. DCUM anbefaler, at denne ordning kommer til at gælde for alle skoler og uddannelsesinstitutioner, så UMV-arbejdet omtales i revision og i virksomhedsplaner.

På den måde vil de enkelte uddannelsessteders indsats på undervisningsmiljøområdet blive mere synlig. Det samme gælder »skoleejernes« – det vil sige kommunalbestyrelser, amters og ministeriers – indsats for at indskærpe forpligtelsen til at udarbejde UMV'er.

DCUM foreslår massiv indsats mod mobning

Mobning er et stort problem i den danske grundskole. Et problem, der forpester hverdagen og giver livsvarige mén hos alt for mange børn og unge.

En undersøgelse fra verdenssundhedsorganisationen WHO i 1998 har vist, at gennemsnitligt hver fjerde grundskoleelev i Danmark bliver mobbet, og det tal er efter DCUM's mening helt uacceptabelt. Mobning er desuden et emne, DCUM modtager mange henvendelser om i det daglige, og centret bruger meget tid på at hjælpe de mennesker, der ringer, mailer eller skriver for at få hjælp og vejledning. Også denne søgning efter hjælp hos centret indikerer, at der er behov for en forstærket indsats på området.

DCUM vil i 2003 arbejde for en massiv indsats mod mobning, der involverer så mange aktører i undervisningsverdenen som overhovedet mu-

ligt. En bred forankring hos beslutningstagere, faggrupper, skoler, uddannelsessteder, organisationer, forældre og elever er en forudsætning for en solid og vellykket indsats.

DCUM er allerede i dialog med flere organisationer om indsatsen, og der diskuteres mange forskellige elementer og metoder. En af de metoder, der diskuteres, er en langt større synliggørelse af problemet og af løsningsmulighederne. For eksempel er der overvejelser om at indføre en slags certificeringsordning, hvor skolerne tildes en anerkendelse, hvis de kan dokumentere, at deres indsats har mindsket omfanget af mobning på den pågældende skole.

Dette er blot et af flere tiltag, der er under overvejelse, og som diskuteres mellem DCUM og en række samarbejdspartnere.

Et andet af DCUM's tiltag på området er en undersøgelse af sammenhængen mellem mobning og kriminalitet og af de faktorer, der danner grobund for mobning i skolen. Undersøgelsen føres ud i livet ved hjælp af spørgeskemaer til elever, lærere og forældre. Skemaerne skal afdække, hvilke kendetegn ved skolers måde at fungere på, der kan være årsag til mobningen og til at skabe elever med potentiale for udvikling af kriminel adfærd. Ved at afdække disse kendetegn kan man forhåbentlig ændre skolers måde at fungere på med færre tilfælde af mobning som positiv konsekvens.

På grundlag af undersøgelsen udvikles der spørgeskemaer om mobning. Skemaerne skal give skolerne mulighed for selv at foretage målinger af deres stærke og svage sider i forhold til håndtering af mobning og udvikling af kriminalitet, kort sagt: Tage mobbetemperaturen. Desuden planlægges det at udvikle

dialogværktøjer til elever og lærere, så de kan sætte konkrete initiativer i værk.

Projektet udføres i samarbejde med Rådgivende Sociologer, som foretager undersøgelsen og udarbejder skemaerne og efterfølgende dialogværktøjer for og sammen med DCUM. Undersøgelsens resultat og spørgeskemaerne forventes at være klar i løbet af 2003. Spørgeskemaerne vil blive stillet gratis til rådighed.

I projektets følgegruppe sidder professor Flemming Balvig, professor Bjørn E. Holstein, professor Per Schultz Jørgensen, forskningslektor Pernille Due samt personale fra Rådgivende Sociologer og fra DCUM.

Fotos fra DCUM's æstetikseminar i november

Tv: Bjørn Nørgaard illustrerer materialers betydning for æstetikken

Th, nederst: Æstetik til eftertanke hos Kjeld Fredens og Charlotte Munksø

Th, øverst: Mennesker påvirkes af og påvirker rum - indlæg af Signa Sørensen

Æstetik kommer fra det græske ord aisthesis; der betyder: Umiddelbar erkendelse via sanserne

gjort noget ud af omgivelserne på flere planer, for eksempel rengøring, vedligeholdelse, lysforhold, rumlige oplevelser og inddragelse af eleverne i æstetiske lærerprocesser.

Naturligvis er der en sammenhæng mellem økonomien og et æstetisk godt læringsmiljø, og hvis skimmelsvampen har invaderet væggene og fugten driver ned fra loftet, giver det sig selv, at der skal økonomiske midler til at forbedre undervisningsmiljøet og æstetikken. Rundt omkring i landet er der desværre eksempler på meget dårlig vedligeholdelse af skoler og uddannelsessteder, og for de skoler er det naturligvis meget svært at gøre noget ved den dårlige æstetik med mindre, der er økonomiske midler at gøre godt med. Her må et overordnet politisk ansvar gøres gældende.

Men det er ikke altid blot et spørgsmål om økonomi, og mange skoler kan gøre meget selv i forhold til hverdagsæstetikken. Elever, studerende, lærere og ledelse har et valg, når det handler om æstetik; de kan vælge at forbedre den, og det behøver ikke nødvendigvis at kræve meget dyre tiltag. Her er det vigtigt at holde sig for øje, at det æstetiske element i undervisningsmiljøet kan være meget håndgribeligt, eftersom det i bund og grund handler om, hvordan omgivelser og aktiviteter påvirker eleverne, og hvilken inspiration eleverne får af disse omgivelser og aktiviteter.

Da loven om elevers og studerendes undervisningsmiljø trådte i kraft den 1. august 2001, var det første gang en befolkningsgruppe i Danmark gennem lov fik rettigheder på det æstetiske område.

Men æstetikens påvirkning af læringsmiljøet er et område, der endnu er ret uudforsket. Adskillige internationale undersøgelser har dokumenteret, at der er en sammenhæng mellem den måde, vi har det på og den måde, vi lærer på; vi husker simpelthen mere af det, vi lærer, hvis vi har det godt, imens vi lærer det. Og eftersom æstetikken påvirker os til at have det godt, er der ingen tvivl om, at der er stor sammenhæng på dette område.

På trods af dette, har emnet kun været lidt berørt i Danmark. Derfor indbød DCUM i november en række fagfolk med forskellige indgange til æstetik til et seminar om æstetik i undervisningsverdenen. Det blev en dag, hvor tankerne og visionerne gang på gang ramte loftet – men også en dag, hvor de blev hevet ned igen og sat i relation til virkeligheden.

Mange tror at æstetik kun er et arkitektonisk eller kunstnerisk begreb, der beskæftiger sig med store, dyre løsninger. Det kan det også være, men det er en anden side, æstetikken i undervisningsverdenen handler om. Her handler det mere om en hverdagsæstetik i både aktiviteter og omgivelser, der skal få elever og studerende til at føle sig godt tilpas. At der er

Den svære æstetik

Et godt eksempel på at god æstetik ikke nødvendigvis er meget dyr er en samtale, medarbejdere fra DCUM havde med en række elever på en handelsskole. Eleverne havde for så vidt gode, pæne lokaler, og der var intet at udsætte på materialer, indeklima, farver eller andet. Alligevel var de ikke tilfredse. Hvorfor? Fordi alle lokalerne var *ens*. Eleverne tilbragte dagene med at vandre fra den ene time til den anden, fra det ene klasselokale til det næste, uden at se noget nyt overhovedet! Der var absolut ingen variation, og eleverne kunne ligeså godt være blevet i det samme lokale hele dagen, hvad oplevelsen angår.

Deres tilkendegivelse giver blot et lille fingerpeg om ét af mange elementer i æstetikken i undervisningsverdenen: Behovet for foranderlighed. Måske skal man, næste gang man skal male klasselokalerne, overveje brugen af farver, indretning og andre virkemidler. På den

måde kan det æstetiske miljø tilgodeses, uden det koster en formue.

Æstetikseminaret var første skridt mod målet, der er at højne det æstetiske niveau på skolerne. Seminaret kommer til at munde ud i en publikation til grundskoler, der gerne vil gøre en indsats på det æstetiske område, og der vil naturligvis blive taget højde for, at skolerne ikke har uanede økonomiske ressourcer at bruge på sagen. De store visioner såvel som de helt konkrete og praktiske gode idéer skal nu kanaliseres ud i virkeligheden.

Den endelige publikation forventes at være klar i sommeren 2003.

Lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø § 1 Stk. 1:

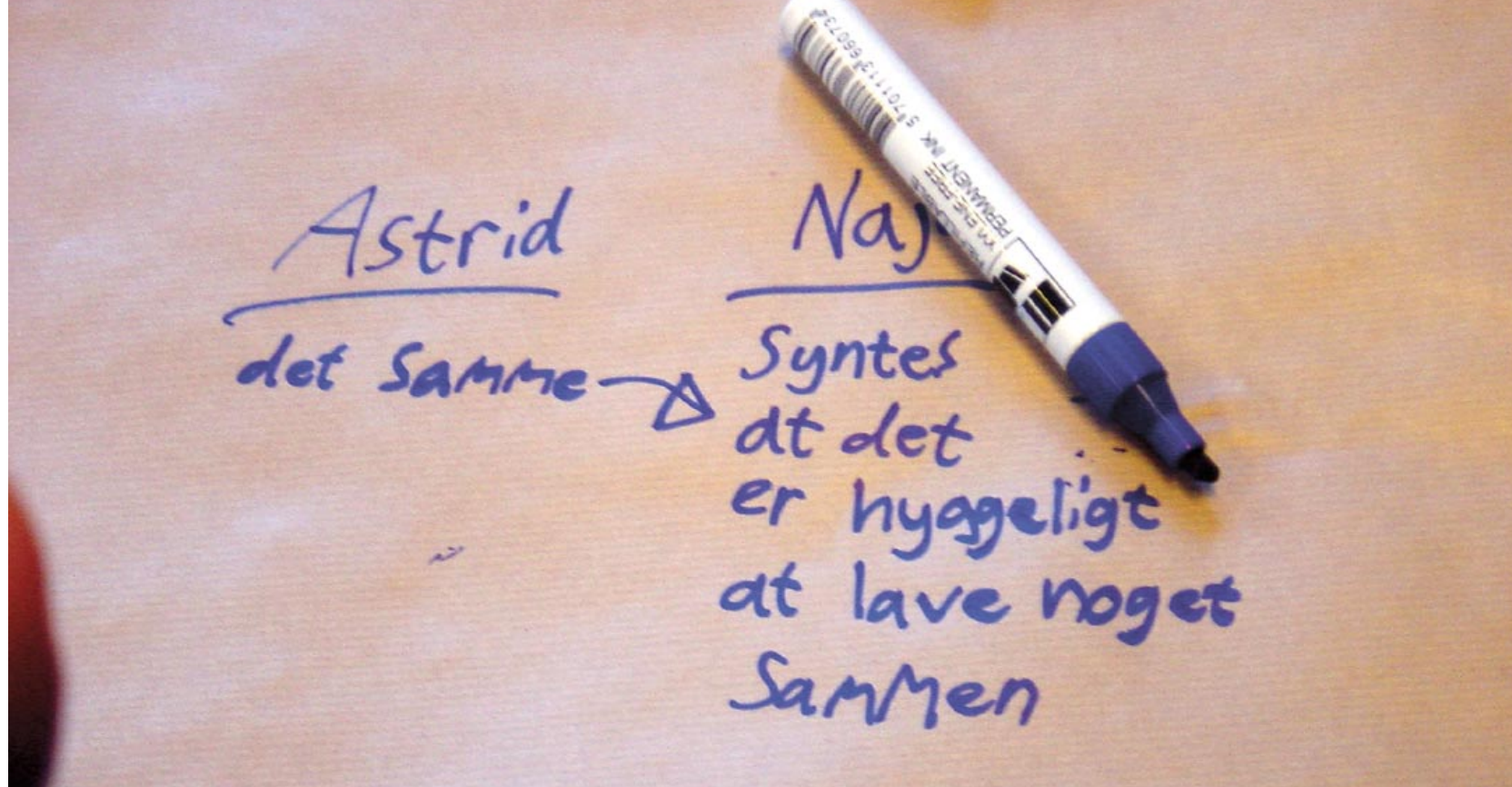
Elever, studerende og andre deltagere i offentlig og privat undervisning har ret til et godt undervisningsmiljø, således at undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Undervisningsmiljøet på skoler og uddannelsesinstitutioner (uddannelsessteder) skal fremme deltagerens muligheder for udvikling og læring og omfatter derfor også uddannelsesstedets psykiske og æstetiske miljø.

De deltog i seminaret:

Hjerneforsker Kjeld Fredens
Arkitekt maa Anders Gammelgaard Nielsen
Arkitekt maa Svein Tønsager
Arkitekt maa Inge Mette Kirkeby
Arkitekt maa, musiker Kenneth Knudsen
Professor, arkitekt maa Erik Werner Petersen
Installationskunstner Lise Autogena
Professor, billedkunstner Bjørn Nørgaard
Performancekunstner Signa Sørensen
Koreograf Charlotte Munksø
Virksomhedskonsulent Bjarne Bækgaard (medarrangør)
DCUM's medarbejdere.

Klokken er halv ni en kold oktobermorgen, da de 18 børn i 6. klasse på Børnenes Friskole i Skejby sætter sig på deres pladser. Udenfor på legepladsen blafrer Dannebrogss røde og hvide farver mod den gnistrende blå himmel, mens bilisterne på Randersvej snegler sig mod Århus og dagens dont.

Indenfor i 6. classes lokale er der lunt og hyggeligt, og rummet nærmest dirrer af aktivt børneliv: I et hjørne står en sarkofag af papmaché, som børnene har lavet i forbindelse med et projekt om Ægypten. På en væg hænger en lille planche med en boomerang og andre australske effekter, som en af eleverne har taget med hjem fra en ferie »down under«, og over de store vinduer ud mod verden hænger en guirlande af fotografier, hvor de store 6. classes børn kan se sig selv – som små.

Eleverne skal være med til at tage de allerførste skridt mod den store, landsdækkende kampagne om undervisningsmiljø, der skal løbe af stabelen i landets 5.-8. klasser i det kommende

skoleår. Klassen er nemlig blevet udpeget til at deltage i den første pilotworkshop i projektet.

Kampagnen er den første af sin art i grundskolernes mellemste klasser, og den er et af de absolut største projekter, DCUM har på tegnebrættet for år 2003.

Loven om undervisningsmiljø omfatter alle dele af undervisningsverdenen, men grundskolen er med dens i alt 550.000 elever selvsagt et kerneområde. En tidlig indsats kan medføre, at børnene ud over at få et bedre undervisningsmiljø også får redskaberne til at vurdere og komme med forslag og ønsker til undervisningsmiljøet og dermed præge det miljø, de færdes i. Ikke bare som børn, men også som unge og voksne.

Arbejdsmetoden, der er valgt til kampagnen og til workshoppen er inspireret af tankerne og ideerne fra Appreciative Inquiry (AI), på dansk: Værdsættende samtaler. Metoden sætter fokus på de oplevelser, hvor elever og lærere

virkelig synes, at undervisningen lykkes, og hvor eleverne er engagerede i det, de laver, og det kan være alt fra diktater til lejrskoler. Ideen er, at eleverne og lærerne går på opdagelse i de bedste erfaringer, og på den måde bliver de mere bevidste om, hvad der virker bedst, og hvad de gerne vil have mere af. Når de først ved det, er det både lettere at skabe det og få andre med på idéen. På den måde kommer man rundt om problemer og vanskeligheder, men fra en anden vinkel og i en anden – mere positiv – sammenhæng. Ved at bevidstgøre børnene om de mekanismer, der skaber en god skole for dem – både på det æstetiske, fysiske og psykiske plan – kan de bruge erfaringerne, også når de støder på problemer.

Denne morgen er der dog ikke voldsom begejstring at spore i de 11- og 12-årige ansigter på Børnenes Friskole. Morgentrætte hænger de ind over bordene, og øjnene hviler søgende på klasselærer Susanne.

Hun forklarer, at de i første omgang skal

De første skridt mod en bedre skole

arbejde sammen to og to. De skal så fortælle makkeren historier om, hvad en god skole er for dem; eleverne skal altså i første omgang tænke på deres egne oplevelser og på hvad, der gør dem glade for skolen. For at demonstrere metoden er to forældre inviteret til at fortælle hinanden om deres bedste skoleoplevelser.

Historiefortællingen er første skridt i den undersøgelse af det gode undervisningsmiljø, 6. klassen er i gang med. Men dét og de mere langsigtede perspektiver, skænker børnene ikke en tanke. Efter den lidt træge begyndelse er de blevet grebet af opgaven, og lige nu er de lykkeligt revet med af minder om projektopgaver, kanoture, musicals og spændende valgfag, som de med glade øjne formidler videre til makkeren. Nogle fortæller meget lange historier og skribler et utal af stikord ned, mens andre nøjes med at fortælle og notere kort. Men alle løser opgaven.

Par efter par melder de sig færdige, nogle mere definitivt end andre.

- Jeg gider ikke komme i tanke om mere, siger en af drengene, mens han lægger sit notatpapir på bordet.

Pause!

Mens børnene løber noget af den fysiske energi af sig ude i gården, forberedes forløbets næste skridt, hvor de enkelte par skal sættes sammen i større grupper. Store papirsduge lægges på bordene sammen med spritpenne, så børnene kan notere direkte på bordet, hvilket vækker en del jubel, da eleverne vender tilbage til kelaslokalet. Dog ikke helt så meget jubel som

skålene med frugt og slik, der gør café-stemningen mere realistisk.

På trods af disse kulinariske fristelser kommer der rigtigt godt gang i gruppearbejderne fra begyndelsen. I denne omgang skal børnene fortælle hinandens historier til de par, de er sat sammen med i gruppen. Og de skal notere ned og afslutningsvis drage fællestemaer ud af arbejdet.

Metoden varierer fra bord til bord. Ved et bord skribler eleverne hver især ned på dugen, og notatfelterne breder sig efterhånden så meget, at børnene ligger ind over bordet eller sidder på hug og noterer på kanten af dugen. Ved nabobordet har man valgt en meget struktureret metode, hvor hvert medlem får sin egen afgrænsede kolonne til notater, og ved et tredje bord bliver der mest tegnet. De enkelte temaer skriver grupperne ned på en stor farvet planche, som Susanne til sidst hænger op på tavlen.

Idræt, ingen mobning, eget emne, gode venner, god omgangstone, fællesarbejde – for eksempel lejrskoler og musicals – gode lærere og gode valgfag. Det er de otte temaer, der bliver udtaget af gruppernes stikord.

Ifølge planen for pilotworkshoppen skulle de enkelte elever nu vælge et af temaerne, som de i nye grupper skulle undersøge nærmere, men det aflyses, fordi børnene virker trætte. Det er et eksempel på hvor vigtige, disse indledende workshops er. Denne har blandt andet vist, at man ikke kan forvente, at børnene på dette klassetrin bliver helt færdige med opdagelsesfasen på en formiddag, og dermed kan det endelige kampagneforløb planlægges bedre, så man respekterer børnenes grænser.

Workshoppen har også vist, at børnene fokuserer meget på idræt og et aktivt fysisk liv i skolen, men især det psykiske undervisningsmiljø synes at tælle højt. Det er især ting som godt kammeratskab, fællesskab og fraværet af mobning, eleverne har fremhævet. Selvfølgelig vejer den del meget tungt i børnenes overvejelser, men det er næppe ensbetydende med, at områder som for eksempel skolens fysiske indretning ikke har betydning for dem. Det er snarere et udtryk for, at der er behov for at spørge specifikt til nogle af de ting i det endelige materiale, og at de ved introduk-

tionen til arbejdet skal hjælpes til at tænke over alle tre elementer i et godt undervisningsmiljø: det fysiske, det psykiske og det æstetiske på en konkret måde.

Første beskedne generalprøve for kampagnen er taget, men der er lang vej endnu. Børnene i Skejby er kun ved at være færdige med opdagelsesfasen. Når den er slut skal de til undersøgelsesfasen, hvor de skal arbejde med mere præcist at analysere, hvorfor de udvalgte temaer betyder så meget for deres skoleliv – og hvordan de derudfra kan arbejde med at gøre deres undervisningsmiljø endnu bedre. Men det bliver alt sammen på andre dage. Børnene spæner ud i gården, hvor flaget stadig vajer, og der bydes på is i anledning af skolens fødselsdag. Og DCUM arbejder videre på kampagnematerialet.

Fakta om kampagnen

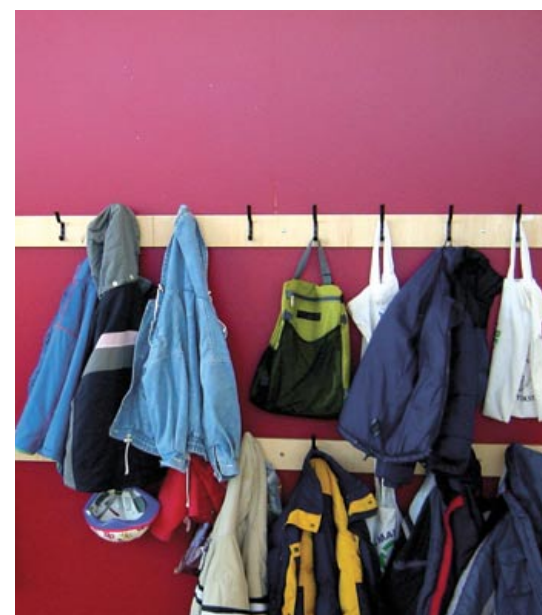
- Kampagnen finder sted i skoleåret 2003/2004
- Kampagnen målrettes grundskolens 5.-8.klasser
- DCUM afholdt to pilotworkshops på skoler i efteråret 2002
- Der planlægges seks yderligere workshops i foråret 2003

Kampagnematerialet kommer til at bestå af:

- En inspirationsfilm til eleverne
- En instruktionsmanual til lærerne
- En hjemmeside om undervisningsmiljø
- En grundbog i et classesæt til eleverne
- Plakater og bogmærker

Kræfterne bag kampagnen er:

- Projektleder, psykolog Bente Lyng
- Filmtilrettelægger Halfdan Muurholm
- Ansatte ved DCUM.

Baggrund og visioner for kampagnen

Kampagnens formål er at oplyse elever og lærere om undervisningsmiljøets kompleksitet og betydning for læring og trivsel. Eleverne skal via kampagnen lære at undersøge, beskrive og handle med udgangspunkt i positive kvaliteter i deres egne undervisningsmiljøer.

DCUM har knyttet Bente Lynge til kampagnen som projektleder. Bente Lynge er uddannet lærer og cand.pæd.psyk. Hun har arbejdet både som lærer og skoleleder og fungerer nu som psykolog på flere skoler. Hun har været med til at skrive bogen »Slip Anerkendelsen Løs« om metoden Appreciative Inquiry (AI) i organisationsudvikling, og hun har lavet en rapport om skole-hjem samtaler og elev-samtaler. Er desuden freelance konsulent.

5 skarpe til Bente Lynge

Hvad forventer du, at elever og lærere vil få ud af denne kampagne?

En rigtig vellykket kampagne vil betyde, at begrebet undervisningsmiljø vinder genklang og bliver kendt af børn og voksne i grundskolen.

Det gode undervisningsmiljø handler om, hvordan man bedst lærer og udvikler sig i skolen. Det drejer sig både om, hvad man lærer, hvordan man lærer, hvordan man indretter sig, og hvordan man har det med hinanden. Loven om undervisningsmiljø er enestående ved at give elever og studerende indsigt i lærings- og udviklingsprocessers vægt. Et vigtigt resultat af kampagnen er, at elever og studerende får øje på den indflydelse, de har på undervisningsmiljøet.

Hvorfor er lige netop AI- metoden valgt?

Metoden tager udgangspunkt i, at enhver undersøgelse vil påvirke det, man undersøger.

Det gælder altså om at påvirke på en god måde. Derfor sættes der fokus på de gode erfaringer; det gælder om at tage det bedste fra fortiden med ind i fremtiden. Metoden åbner op for muligheder og perspektiver i stedet for at låse elever og lærere fast i alt det, der er dårligt.

Når vi fortæller om det, der lykkes for os, og som vi er optagede af og engagerede i, bliver det lettere at forestille sig, hvordan skolen kunne indrettes, så der kom mere af netop de gode elementer.

Nogle kunne måske frygte, at eleverne bare gerne ville have flere frikvarterer og længere ferier, men børn er kompetente og saglige, når det handler om læring og undervisningsmiljø, hvis man giver dem ordet, og det lægger metoden op til.

Kampagnens metode er udviklet i USA med organisationer som målgruppe. Hvordan kan den bruges i de danske skoler og af en helt anden aldersgruppe, nemlig børn?

Metoden er allerede brugt på flere skoler i den vestlige verden, blandt andet i et meget stort projekt kaldet Imagine Chicago, som igennem de seneste år har involveret tusinder af børn og voksne i Chicago. Også i Danmark og i resten af Norden har metoden været brugt til at forbedre skoleklassers sociale klima.

En væsentlig del af processen er interviews, hvor man inviterer sin samtalepartner til at fortælle om de mest spændende og engagerende oplevelser, og hvor man følger historierne op med at spørge ind til folks håb og drømme. Netop i de samtaler spørger børn og unge meget frit og nysgerrigt.

Hvorfor er det vigtigt at engagere netop denne aldersgruppe (5.-8. klasser) i deres undervis-

ningsmiljø?

Undervisningsmiljøet påvirker både små og store elever. En lille 5-årig pige skulle for nylig på TV beskrive, hvordan det var at få skældud. Hun svarede »det er ligesom, jeg slet ikke kan tænke inde i hovedet«. Eksemplet viser, at selv de mindste har erfaring med, hvordan de bedst trives og lærer.

Når vi sætter fokus på 5.-8. klasser, er det dels fordi, børn og unge i den alder allerede har mange erfaringer med undervisning og skoleliv, dels fordi de har et abstraktionsniveau, der gør det lettere at udveksle erfaringer, undersøge og lave fælles forslag og planer.

Kan børnene og lærerne få redskaber fra metoden, som de kan bruge i andre sammenhænge end undervisningsmiljø?

Tanken er, at børnene skal blive klogere på de rammer, skolen sætter om deres liv og på hvilke rammer, der giver den bedste læring og trivsel. De skal også finde ud af, hvilke rammer, de direkte har indflydelse på, og hvilke rammer de har mulighed for at påvirke, hvis de har gode erfaringer og argumenter.

Hvis eleverne opfatter sig selv som medskabere af bedre rammer og undervisningsmuligheder, har de fået fantastisk vigtige erfaringer med til deres fortsatte skole- og arbejdsliv.

Tanken bag AI er, at nogle af de metoder, børn og voksne kommer til at arbejde med kan bruges i mange sammenhænge. Den værdsættende og anerkendende indfaldsvinkel er udfordrende i en skoleverden, der har været forankret i fejlfinding og problemløsning.

At gå på opdagelse i det, der lykkes – stort og småt – at trække erfaringerne ud og se, hvordan de kan udnyttes bedst muligt i nye sammenhænge, hvad enten det drejer sig om planlægning af nye undervisningsforløb, evalueringer, løsning af konflikter eller indretning af lokaler, det er både en udfordring og en fordel!

DCUM satser på nettet

DCUM's hjemmeside www.dcum.dk har allerede udviklet sig til at blive et af de vigtigste medier for centret, når det handler om at indsamle og videreformidle viden om undervisningsmiljø – og den udvikler sig stadig.

Læs her om centrets tiltag i fjor og i år.

En guide til et godt undervisningsmiljø

Hvad gør man, når lyden af 3.B's 24 sprøde barnestemmer runger alt for højt i klasseværelset? Eller når gymnasiets annekset er så gammelt og slidt, at alt er blevet brunt? Eller når kantinen på universitetet er så trøstesløs, at den suger al lyst til læring ud af de studerendes hoveder, mens de fylder deres maver? Eller når børnene i 5. klasse mobber deres nye klassekammerat?

I fremtiden slår man forhåbentligt op i DCUM's elektroniske guide til et bedre undervisningsmiljø.

En af de absolut største udfordringer DCUM står over for i 2003 er udviklingen af en undervisningsmiljøguide på centrets hjemmeside. Den elektroniske håndbog vil handle om alle de mange forskellige elementer, der er med til

at danne et undervisningsmiljø, og som alle – store som små – dagligt påvirker tilværelsen for tusinder af voksne og børn rundt omkring på landets skoler og uddannelsesinstitutioner.

Allerede nu findes der en del litteratur, undersøgelser og analyser på området, men her gælder det samme som i mange andre sammenhænge: Det kan være svært at finde rundt i junglen af informationer. Derfor vil DCUM forfatte en guide, hvor lærere, elever og ledere hurtigt og let kan finde oplysninger og hjælp.

DCUM kan ikke love, at der kommer en »grønspættebog«, der giver præcise svar på alle spørgsmål. Undervisningsmiljø er en kompleks størrelse, hvortil der ikke findes en facitliste med entydigt rigtige og forkerte svar. Men guiden skal give de, der har brug for det, hjælp og vejledning til at løse deres aktuelle problem og til at få et overblik over, hvilke handlemuligheder de har.

Guiden kommer til at ligge på www.dcum.dk, og centret planlægger ikke i første omgang at udgive den i bogform. Det skyldes først og fremmest, at undervisningsmiljø er et utrolig dynamisk område, hvor der konstant kommer nye undersøgelser og ny viden. Derfor er det vigtigt at gøre guiden tilgængelig for så mange som muligt samtidig med, at

den kan opdateres løbende, så den indeholder den allernyeste viden. Det egner Internettet sig bedst til af alle medier; derfor er dét valgt.

Den første udgave af guiden forventes at være klar på centrets hjemmeside i sidste kvartal af år 2003.

Spørgsmål og svar

Fra DCUM's allerførste dag i april har lærere, elever, studerende, skoleledere, forældre og mange andre ringet eller skrevet til centret for at få hjælp og vejledning om undervisningsmiljø.

Spørgsmålene har været mange og varierende. Der har været nødråb fra forældre til børn, der bliver mobbet. Der har været spørgsmål om minimumskrav for skoleelevers fysiske rammer, der har været forespørgsler om, hvordan æstetik kan påvirke læring – og om hvordan man opnår et godt æstetisk læringsmiljø uden at skulle betale et halvt års kommunebudget for det.

Nogle spørgsmål er lette at besvare hurtigt, mens andre tager mere tid. På samme måde har nogle spørgsmål et enkelt og klart svar, mens andre er mere komplekse og ikke kan besvares entydigt. Men for alle gælder det, at de er relevante og vigtige – og at vedkom-

mende, der stillede spørgsmålet, sikkert ikke er den eneste, der gerne vil kende svaret.

Derfor stod det allerede tidligt klart for DCUM, at der skulle oprettes en hurtig og synlig »brevkasse« på hjemmesiden, hvor alle interesserede kan sende e-mails med spørgsmål.

»Spørg DCUM« blev åbnet den 25. november i anledning af centrets officielle åbning, og siden da har der været 2-3 spørgsmål til konsulenterne dagligt. DCUM besvarer henvendelserne i løbet af en uge og lægger relevante spørgsmål og svar på hjemmesiden, så andre også kan få glæde af dem. DCUM anonymiserer alle henvendelser før offentliggørelsen.

Tips og gode ideer

En af DCUM's vigtige opgaver er indsamling og formidling af viden om undervisningsmiljø.

I første kvartal af 2003 åbner centret et uformelt inspirationsforum på www.dcum.dk, hvor vi omtaler initiativer og tiltag fra de enkelte skoler og uddannelsesinstitutioner – forhåbentlig til glæde og inspiration for andre.

DCUM's konsulenter vil nævne de forskellige eksempler og cases, de støder på i deres brede kontakt med undervisningsverdenen, og da

centrets tre konsulenter ikke har mulighed for at have tæt kontakt til samtlige 4078 skoler og uddannelsessteder, der er omfattet af undervisningsmiljøloven, opfordrer vi skolerne og institutionerne til selv at oplyse om deres initiativer. Det kan ske ved at sende en e-mail til DCUM og fortælle om de gode tiltag, så formidler DCUM dem videre på hjemmesiden.

Flere og flere besøger www.dcum.dk

Antallet af besøgende på DCUM's hjemmeside har været støt stigende siden centrets åbning – og stiger fortsat. I centrets første måneder var der omtrent 35-40 besøgende dagligt. Tallet voksede til mellem 500 og 600 daglige besøgende på hverdage i december 2002.

Udgivelser

DCUM har allerede udgivet flere publikationer, og der er flere på vej i 2003.

Publikationer, der er udgivet

- Folder om undervisningsmiljøloven og DCUM's arbejde
- Vejledning til udarbejdelse af undervisningsmiljøvurderinger
- Spørgeskemaer til kortlægning af undervisningsmiljøet i forbindelse med undervisningsmiljøvurderinger
- Årsberetning.

Publikationer på tegnebrættet i 2003

- Publikation om æstetik i undervisningsmiljøet
- Bog om grundskoler – gode eksempler på godt undervisningsmiljø
- Kampagnemateriale om bedre undervisningsmiljø i grundskolen
- Undersøgelse, spørgeskemaer og dialogværktøjer vedrørende mobning
- Årsberetning.

DCUM deltager i ekspertgrupper, følgegrupper og redaktionsgrupper i forbindelse med publikationer, der udsendes fra vore samarbejdspartnere.

Udgivelser i 2002

"Den gode skole" – Udgivet af Dansk Center for Byøkologi. DCUM har deltaget i en ekspertgruppe i forbindelse med udgivelsen.

Udgivelser på vej

Baggrundsrapport til kulturministeren om idrættens sundheds- og uddannelsesmæssige dimension. DCUM deltager i udredningsgruppe

En festlig indvielse

Mandag den 25. november 2002 gæstede omtrent 130 mennesker, med undervisningsminister Ulla Tørnæs i spidsen, DCUM for at deltage i centrets officielle åbning.

Til stor glæde for centrets ledelse og medarbejdere var der repræsentanter for mange af de samarbejdspartnere og kontakter i undervisningsverdenen, vi har knyttet til centret i de første kvartaler.

Uddrag af undervisningsminister Ulla Tørnæs' tale:

"Jeg vil gerne bruge denne lejlighed til at opfordre alle skoler og uddannelsesinstitutioner til at udarbejde undervisningsmiljøvurderinger i dette undervisningsår og sende Dansk Center for Undervisningsmiljø et eksemplar, sådan som centret selv har opfordret til.

Det kan blive et værdifuldt bidrag til opbygningen af den vidensbank og det dialogforum, som centret skal være, og også allerede er godt i gang med at blive.

Jeg vil fortsat meget nøje følge centrets bestræbelser på at løse de opgaver, som I har fået med loven og vedtægterne. Det vil jeg også, fordi jeg i folketingssamlingen 2004-2005 skal give Folketinget en redegørelse om erfaringerne med lovens virkninger."

DCUM kom godt fra start

- Af centerleder Ole Juhl

Det er sjældent, man har det privilegium at være med til at begynde noget ganske nyt helt fra bunden – at iværksætte det, leve i og med det, se det vokse, udvikles og forstærkes. For mig som centerleder har det været en fantastisk oplevelse at være med fra DCUM's spæde begyndelse tilbage i april 2002 frem til nu, hvor centret er i fuldt vigør, og på mange måder synes at have eksisteret meget længere, end det egentlig har.

Fra ingenting rykkede vi fem ansatte, der udgør den faste del af det landsdækkende center, ind i vore lejede lokaler på Randers Tekniske Skole, hvor man tog usædvanligt godt imod os. Der tog vi fat på den øvelse, der på én gang var udfordrende og spændende: At sætte gang i et helt nyt center, hvis lige aldrig har været set i Danmark. Eller i Europa for den sags skyld.

Der var flere elementer i opgaven, og lad mig blot kort konstatere, at de praktiske opgaver fylder en betragtelig del, når man etablerer en helt ny arbejdsplads, der ikke bare skal have møbler og køkken, men også rutiner og arbejdsgange.

Men det primære var naturligvis, at centret skulle udfylde lovens rammer; det vil sige rådgive og vejlede om undervisningsmiljø, samtidig med at det skulle stå for indsamling, systematisering og formidling af viden om emnet.

Fra dag ét har der været adskillige forespørgsler dagligt om undervisningsmiljø, så på det område blev vi kastet ud i opgaven. Vore tre konsulenter, der deler undervisningsmiljøets hovedområder – det æstetiske, det fysiske og det psykiske undervisningsmiljø – mellem sig, bruger en betragtelig del af tiden og kræfterne på at rådgive. Og dette arbejde er utroligt vigtigt – først og fremmest fordi det er en af centrets kerneydelser, men også fordi det er meget vigtigt at have kontakt til de mennesker, der har deres dagligdag i undervisningsverdenen og som er "virkelighedens eksperter" på området.

Et center som vort må aldrig blive en isoleret tænketank, hvor der tænkes, men sjældent handles. Vi skal være lydhøre og have fingrene

solidt plantet i den jord, landets skoler og uddannelsesinstitutioner er bygget på. Det er vores klare ambition, at det skal være let at komme i kontakt med os via telefon, mail eller brev, og vi besvarer alle henvendelser så hurtigt og seriøst som muligt.

Det har i hele etableringsfasen været vigtigt at holde sig for øje, at selv om centret er nyt, er debatten og interessen for undervisningsmiljø naturligvis noget, der har været i gang længe, før centret kom. Rundt omkring i landet sidder mange mennesker med stor viden om og indsigt i undervisningsmiljø, og at opbygge en god tilknytning til dem i solide faglige netværk har været – og er – en anden af centrets store opgaver.

At gøre status på området er en tredje opgave, som vi allerede er godt i gang med og, som vi fortsat vil prioritere højt. På undervisningsmiljøområdet er det ofte "fornemmelser", der er grundlag for debatten, idet der ikke er et fuldstændigt overblik over, hvordan det står til på det enorme område med de mange aktører. Heller ikke DCUM kan kortlægge området fuldstændigt i løbet af kort tid, men vi har allerede lavet én undersøgelse om skolernes arbejde med undervisningsmiljøvurderinger. Undersøgelsen er omtalt andetsteds i denne beretning, men kort fortalt omfattede den samtlige 4078 skoler og uddannelsessteder, der er omfattet

af undervisningsmiljøloven, og den viste, at de færreste er gået i gang med at lave de lovpligtige vurderinger.

Den undersøgelse vil vi naturligvis følge op på, ligesom vi vil lave nye undersøgelser, så vi kan dokumentere udviklingen og skabe et fornuftigt grundlag for debatten.

Samlet har centrets første ni måneder altså været en stor positiv oplevelse. Vi er blevet mødt med stor velvilje og ønske om samarbejde fra mange aktører, hvilket blandt andet kom til udtryk ved vores officielle indvielse den 25. november, hvor omtrent 130 mennesker til vores store glæde gæstede centret.

Jeg vil også gerne takke bestyrelsen for en engageret og kompetent indsats, der har været med til at skabe de gode rammer, som centrets medarbejdere værdsætter hver dag.

Afslutningsvis vil jeg også takke centrets medarbejdere, som med stor arbejdsglæde, iver og entusiasme har ydet en ihærdig indsats for at få centret godt i gang – og som har æren af, at det er kommet det.

Vi ser frem mod et nyt og stærkt år – med et bedre undervisningsmiljø for alle.

DCUM's faste personale:

Ergoterapeut Tina Skaarup

Arkitekt maa Ulla Kjærvang

Cand.mag. Mia Malmstrøm

Sekretær, merkonom Mette Niebuhr

Centerleder Ole Juhl

Midlertidigt ansatte:

IT-medarbejder Klaus Thøgersen

Informationsmedarbejder, journalist

Kit Krogh-Christensen

Lov om elever og studerendes undervisningsmiljø

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt: Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

Kapitel 1 Rettigheder og pligter

§ 1. Elever, studerende og andre deltagere i offentlig og privat undervisning har ret til et godt undervisningsmiljø, således at undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Undervisningsmiljøet på skoler og uddannelsesinstitutioner (uddannelsessteder) skal fremme deltagernes muligheder for udvikling og læring og omfatter derfor også uddannelsesstedets psykiske og æstetiske miljø.

Stk. 2. Den myndighed, bestyrelse eller person, der har ansvar for uddannelsesstedet, skal sørge for, at de krav, der er omtalt i stk. 1, bliver opfyldt.

Stk. 3. Eleverne og de studerende m.fl. skal medvirke til og samarbejde med ledelsen om at tilvejebringe og opretholde et godt undervisningsmiljø og herunder bidrage til, at de foranstaltninger, der træffes for at fremme et godt undervisningsmiljø, virker efter deres hensigt.

Stk. 4. Undtaget fra loven er undervisning, der udføres som led i uddannelse af forsvarets militære personel i forbindelse med egentlig militærtjeneste, samt undervisning, der foregår om bord på krigsskibe og troppetransportskibe. Undtaget er tillige undervisning inden for søfart og fiskeri bortset fra undervisning i forbindelse med lastning og losning af skibe, værftsarbejde om bord i skibe, og hvad der må sidestilles hermed.

Kapitel 2 Dansk Center for Undervisningsmiljø

§ 2. Dansk Center for Undervisningsmiljø oprettes som en statslig institution, der har til formål at medvirke til at sikre og udvikle et godt undervisningsmiljø i Danmark, herunder til at yde vejledning og rådgivning til elever og studerende samt uddannelsessteder og myndigheder i undervisningsmiljøspørgsmål.

Stk. 2. Centret samler og systematiserer viden om regler og praksis af betydning for undervisningsmiljøet og stiller den indsamlede viden til rådighed for offentligheden.

Stk. 3. Centret er forum for dialog om og udvikling af et godt undervisningsmiljø i Danmark og kan tage initiativer med hensyn til ethvert spørgsmål, som det finder af betydning for undervisningsmiljøet, og udtale sig herom over for den myndighed, hvorunder det

overordnede ansvar for spørgsmålet hører. Centret kan beskæftige sig med de tilsvarende spørgsmål vedrørende sikkerhed og sundhed for børn i dagtilbud, jf. lov om social service.

Stk. 4. Centret afgiver hvert år en beretning om sit arbejde. Beretningen skal indeholde centrets vurderinger af udviklingen inden for undervisningsmiljøområdet og om de ændringer, som det finder ønskelige. Beretningen sendes til ministrene for de undervisningsområder, der er omfattet af beretningen. Centret offentliggør samtidig beretningen.

§ 3. Dansk Center for Undervisningsmiljø ledes af en bestyrelse.

Stk. 2. Bestyrelsen består af en formand og 14 andre medlemmer, der beskikkes af undervisningsministeren på følgende måde:

Fem medlemmer, der beskikkes efter indstilling fra organisationer og foreninger, der repræsenterer elever og studerende m.v.

Et medlem, der beskikkes efter indstilling fra Skole og Samfund.

Et medlem, der beskikkes efter indstilling fra Danske Underviserorganisationers Samråd.

Syv medlemmer, der beskikkes efter indstilling fra organisationer og foreninger m.v., der repræsenterer ejerne af uddannelsesstederne.

Stk. 3. Bestyrelsen beskikkes for en toårig periode, idet formanden dog beskikkes for fire år. Genbeskikkelse kan finde sted.

Stk. 4. Undervisningsministeren fastsætter centrets vedtægt. Bestyrelsen fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 5. Bestyrelsen har den overordnede ledelse af centret og fastlægger centrets virksomhed.

Stk. 6. Bestyrelsen ansætter og afskediger centrets daglige leder efter undervisningsministerens godkendelse. Bestyrelsen ansætter og afskediger centrets øvrige personale. Bestyrelsen kan bemyndige lederen til at ansætte og afskedige personalet.

Kapitel 3 Deltagelse i uddannelsesstedets sikkerhedsarbejde

§ 4. Elever, studerende og andre deltagere har ret til at vælge undervisningsmiljørepræsentanter til at varetage deres interesser over for uddannelsesstedets ledelse med hensyn til opfyldelse af bestemmelserne i § 1. Uddannelsesstedets ledelse kan tillade, at elever og studerende m.fl. tillægges mere vidtgående indflydelse på undervisningsstedets undervisningsmiljø.

Stk. 2. Eleverne m.fl. kan vælge to repræsentanter til hver sikkerhedsgruppe, der er dannet på uddannelsesstedet i henhold til lov om arbejdsmiljø, og som

beskæftiger sig med spørgsmål af betydning for undervisningsmiljøet.

Stk. 3. Eleverne m.fl. varetager selv valget og opstillingen af repræsentanter. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler herom og kan fastsætte, at undervisningsmiljørepræsentanterne kan udpeges af elevrådet eller de studerendes råd, hvor sådanne findes.

§ 5. Undervisningsmiljørepræsentanterne deltager i uddannelsesstedets sikkerheds- og sundhedsarbejde, når der behandles forhold af betydning for elever og studerendes undervisningsmiljø.

Kapitel 4 Undervisningsmiljøvurdering

§ 6. Uddannelsesstedets ledelse sørger for, at der udarbejdes en skriftlig undervisningsmiljøvurdering af sikkerheds- og sundhedsforholdene samt forholdene vedrørende det psykiske og æstetiske miljø på uddannelsesstedet.

Stk. 2. Undervisningsmiljøvurderingen skal være tilgængelig på uddannelsesstedet for elever og studerende og andre interesserede.

Stk. 3. Undervisningsmiljøvurderingen skal revideres, når der sker ændringer, der har betydning for undervisningsmiljøet, dog mindst hvert tredje år.

§ 7. Undervisningsmiljøvurderingen skal mindst indeholde følgende elementer: Kortlægning af uddannelsesstedets fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø, beskrivelse og vurdering af eventuelle undervisningsmiljøproblemer, udarbejdelse af en handlingsplan, hvor det fremgår, i hvilken takt og rækkefølge de konstaterede problemer skal løses, og 4 forslag til retningslinjer for opfølgning på handlingsplanen.

Stk. 2. Uddannelsesstedets ledelse skal inddrage undervisningsmiljørepræsentanterne i planlægningen, tilrettelæggelsen og gennemførelsen af samt opfølgningen på undervisningsmiljøvurderingen.

Kapitel 5 Ikrafttræden m.v.

§ 8. Loven træder i kraft den 1. august 2001.

§ 9. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Givet på Christiansborg Slot, den 14. marts 2001

*Under Vor Kongelige Hånd og Segl
Margrethe R. / Margrethe Vestager*

Vedtægter for Dansk Center for Undervisningsmiljø

SKR nr 12229 af 13/09/2001 (Gældende)

Lovgivning som forskriften vedrører

LOV Nr. 166 af 14/03/2001

Forskriftens fulde tekst

Vedtægt for Dansk Center for Undervisningsmiljø
I medfør af § 3, stk. 4, i lov nr. 166 af 14. marts 2001 om elevers og studerendes undervisningsmiljø fastsættes denne vedtægt for Dansk Center for Undervisningsmiljø.

§ 1. Dansk Center for Undervisningsmiljø er en statslig institution med hjemsted i Randers.

§ 2. Centret har til formål at medvirke til at sikre og udvikle et godt undervisningsmiljø i Danmark, herunder til at yde vejledning og rådgivning til elever og studerende samt uddannelsessteder og myndigheder i undervisningsmiljøspørgsmål.

Stk. 2. Centret samler og systematiserer viden om regler og praksis af betydning for undervisningsmiljøet og stiller den indsamlede viden til rådighed for offentligheden.

Stk. 3. Centret er forum for dialog om og udvikling af et godt undervisningsmiljø i Danmark og kan tage initiativer med hensyn til ethvert spørgsmål, som det finder af betydning for undervisningsmiljøet, og udtale sig herom overfor den myndighed, hvorunder det overordnede ansvar for spørgsmålet hører. Centret kan beskæftige sig med de tilsvarende spørgsmål vedrørende sikkerhed og sundhed for børn i dagtilbud, jf. lov om social service.

Stk. 4. Centret afgiver hvert år en beretning om sit arbejde. Beretningen skal indeholde centrets vurderinger af udviklingen inden for undervisningsmiljøområdet og om de ændringer, som det finder ønskelige. Beretningen sendes til ministrene for de undervisningsområder, der er omfattet af beretningen. Centret offentliggør samtidig beretningen.

Stk. 5. Centret kan efter bestyrelsens bestemmelse påtage sig opgaver efter de for statsinstitutioner almindeligt gældende regler om indtægtsdækket virksomhed. Centret kan modtage tilskud fra anden side.

§ 3. Dansk Center for Undervisningsmiljø ledes af en bestyrelse. Bestyrelsen består af en formand og 14 andre medlemmer, der beskikkes af undervisningsministeren på følgende måde:

5 medlemmer, der beskikkes efter indstilling fra organisationer og foreninger, der repræsenterer elever og studerende m.v.

1 medlem, der beskikkes efter indstilling fra Skole og Samfund.

1 medlem, der beskikkes efter indstilling fra Danske Undervisningsorganisationers Samråd.

7 medlemmer, der beskikkes efter indstilling fra organisationer og foreninger m.v., der repræsenterer ejerne af uddannelsesstederne.

Stk. 2. Bestyrelsen beskikkes for en 2-årig periode, idet formanden dog beskikkes for 4 år.

Stk. 3. Medlemskab af bestyrelsen er personligt.

Stk. 4. Udtræder et bestyrelsesmedlem i løbet af sin beskikkelsesperiode, beskikkes et nyt medlem for den resterende periode.

Stk. 5. Bestyrelsesmedlemmer kan genbeskikkes.

§ 4. Bestyrelsen har den overordnede ledelse af centret og fastlægger centrets virksomhed.

Stk. 2. Bestyrelsen ansætter og afskediger centrets daglige leder efter undervisningsministerens godkendelse.

Stk. 3. Bestyrelsen ansætter og afskediger centrets øvrige personale. Bestyrelsen kan bemyndige lederen til at ansætte og afskedige personalet.

Stk. 4. Bestyrelsen fastlægger centrets arbejdsplaner og det årlige budget samt godkender regnskabet.

Stk. 5. Bestyrelsen kan til Undervisningsministeriet stille forslag om ændring af vedtægten.

§ 5. Bestyrelsen fastsætter selv sin forretningsorden og vælger eventuelt en næstformand.

Stk. 2. Formanden - i dennes fravær næstformanden - indkalder til og leder bestyrelsens møder. Der afholdes mindst 4 møder om året.

Stk. 3. Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når mindst halvdelen af medlemmerne er til stede.

Stk. 4. Bestyrelsens afgørelser træffes ved simpel stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens - i dennes fravær næstformandens - stemme udslagsgivende.

Stk. 5. Beslutning om indstilling af forslag om ændring af vedtægten til Undervisningsministeriet kan kun træffes af et flertal omfattende mindst halvdelen af bestyrelsen og mindst 2/3 af de tilstedeværende medlemmer.

Stk. 6. Bestyrelsens beslutninger registreres i et referat, som sendes til medlemmerne efter hvert møde.

Stk. 7. Bestyrelsesmedlemmernes rejseudgifter og øvrige udgifter i forbindelse med hvervet afholdes af centret efter reglerne om godtgørelse af udgifter ved tjensterejser i staten.

Stk. 8. Særskilt vederlag til bestyrelsens formand og eventuelle næstformand fastsættes af Undervisningsministeriet efter Finansministeriets regler herom.

§ 6. Den daglige ledelse af instituttet varetages af en leder, der ansættes af bestyrelsen efter godkendelse af undervisningsministeren.

Stk. 2. Lederen kan efter bestyrelsens bemyndigelse ansætte og afskedige instituttets medarbejdere.

Stk. 3. Lederen afgiver indstilling til bestyrelsen om budget for centret. (Lederen forhandler budgettet med Undervisningsministeriet efter bestyrelsens godkendelse.)

Stk. 4. Lederen underretter bestyrelsen om alle forhold, som er af betydning for bestyrelsens varetagelse af den overordnede ledelse af centret.

Stk. 5. Løn- og ansættelsesforhold for centrets ansatte følger statens regler.

§ 7. Centret er omfattet af forvaltningsloven og lov om offentlighed i forvaltningen.

Stk. 2. Centret er forpligtet til at give Undervisningsministeriet oplysninger om centret.

§ 8. Centrets regnskabsår er finansåret. Ved regnskabsårets afslutning udarbejdes et årsregnskab omfattende resultatopgørelse, balance og anlægsoversigt.

Stk. 2. Regnskabsføringen og opstillingen af regnskaberne skal være i overensstemmelse med regler/retningslinier fastsat af Undervisningsministeriet.

Stk. 3. Instituttets regnskaber revideres af Rigsrevisionen i henhold til § 2, stk. 1, i lov om revisionen af statens regnskaber m.m.

§ 9. Vedtægten træder i kraft den 1. september 2001.

Stk. 2. Vedtægten kan ændres af Undervisningsministeriet, herunder efter indstilling fra bestyrelsen, jf. § 4, stk. 5.
Undervisningsministeriet, den 13. september 2001

Margrethe Vestager

dcum.

Dansk Center for Undervisningsmiljø • Danish Centre of Educational Environment
www.dcum.dk • dcum@dcum.dk • tlf. +45 722 654 00 • fax +45 722 654 01
Postbox 2077 • Blommevej 40 • DK - 8900 Randers